SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 9. julija 2009 *

V zadevi C-511/06 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, vložene 11. decembra 2006,

Archer Daniels Midland Co., s sedežem v Decaturju (Združene države), ki ga zastopajo C. O. Lenz, odvetnik, L. Martin Alegi, E. Batchelor in M. Garcia, solicitors, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

pritožnica,

druga stranka v postopku:

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata A. Bouquet in X. Lewis, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka na prvi stopnji,

* Jezik postopka: angleščina.

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, v funkciji predsednika prvega senata, M. Ilešič, A. Borg Barthet, E. Levits (poročevalec) in J.-J. Kasel, sodniki,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,
sodni tajnik: H. von Holstein, namestnik sodnega tajnika,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 8. maja 2008,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 6. novembra 2008

izreka naslednjo

Sodbo

1 Družba Archer Daniels Midland Co. (v nadaljevanju: ADM) s pritožbo predlaga razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji (T-59/02, ZOdl., str. II-3627, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je Sodišče prve stopnje delno zavrnilo njeno tožbo za delno razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2002/742/ES z dne 5. decembra 2001, ki se nanaša na postopek na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/E-1/36.604 – Citronska kislina) (UL 2002, L 239, str. 18, v nadaljevanju: sporna odločba), v delu, v katerem se nanaša nanjo.

Pravni okvir

2 V členu 15(2) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve Uredbe o izvajanju členov [81] in [82] Pogodbe (UL 1962, 13, str. 204), je določeno:

„Komisija lahko podjetjem ali podjetniškim združenjem z odločbo naloži globo od 1000 do 1.000.000 obračunskih enot ali višjo vsoto, ki pa ne presega 10 % prometa v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi, kadar namerno ali iz malomarnosti:

a) kršijo člen [81](1) [ES] ali člen [82 ES] […]

[…]

Pri določanju višine globe se upoštevata teža in trajanje kršitve.“

3 V obvestilu Komisije z dne 14. januarja 1998 z naslovom „Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ“ (UL C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice) je med drugim določeno:

„Načela, opisana [v Smernicah], bi morala zagotavljati preglednost in nepristranskost odločb Komisije, v očeh podjetij in prav tako Sodišča Evropskih skupnosti, kadar potrjujejo pooblastila, ki so Komisiji podeljena v okviru ustrezne zakonodaje za določanje glob v mejah 10 % celotnega prometa. To pooblastilo pa mora upoštevati skladno in nediskriminatorno politiko, ki je v skladu z zastavljenimi cilji za kaznovanje kršitev pravil konkurence.

Nova metoda določanja zneska globe bo upoštevala naslednja pravila, ki se začnejo z osnovnim zneskom, ki se bo povečal, da bo upošteval oteževalne okoliščine, ali zmanjšal, da bo upošteval olajševalne okoliščine.“

4 V točki 1(A) Smernic je določeno:

„Pri ocenjevanju teže kršitve je treba upoštevati njeno naravo, njen dejanski vpliv na trg, kjer se to lahko meri, in velikost upoštevnega geografskega trga.

Kršitve se bodo torej razdelile v tri kategorije: manjše kršitve, resne kršitve in zelo resne kršitve.

[…]

Potrebno bo tudi upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom, zlasti potrošnikom, in določiti kazen na ravni, ki naj zagotavlja dovolj odvračilen učinek.

[…]

Če kršitev vključuje več podjetij (npr. kartele), je lahko v nekaterih primerih ustrezna uporaba ponderjev za zneske, določene znotraj vsake izmed treh kategorij, da bi upoštevali specifično težo in zato dejanski vpliv kršitev vsakega podjetja na konkurenco, zlasti če obstaja znatno neskladje med velikostjo podjetij, ki zagrešijo kršitve iste vrste.“

5 Točka 2 Smernic pod naslovom „Obteževalne okoliščine“ določa:

„Osnovni znesek se bo povečal v primeru obteževalnih okoliščin, kot so:

[…]

– vloga vodje ali pobudnika kršitve,

[…]“

6 V točki 3 Smernic z naslovom „Olajševalne okoliščine“ je določeno:

„Osnovni znesek se bo zmanjšal v primeru olajševalnih okoliščin, kot so:

[…]

– prenehanje kršitev takoj, ko poseže Komisija (zlasti, ko opravi preglede),

[…]“

7 V oddelku B obvestila Komisije z dne 18. julija 1996 o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru kartelov (UL C 207, str. 4, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi), ki ima naslov: „Nenalaganje globe ali zelo občutno zmanjšanje njenega zneska“, je določeno:

„Podjetju, ki

a) Komisijo obvesti o tajnem omejevalnem sporazumu, še preden je ta z odločbo uvedla preiskavo proti podjetjem, ki so stranke omejevalnega sporazuma, pod pogojem, da še nima zadostnih informacij, da bi dokazala obstoj omejevalnega sporazuma, o katerem je bila obveščena;

b) je prvo posredovalo odločilne dokaze o obstoju omejevalnega sporazuma;

c) je najkasneje ob razkritju omejevalnega sporazuma prenehalo sodelovati pri nezakoniti dejavnosti;

d) Komisiji posreduje vse upoštevne informacije ter vse dokumente in dokaze, ki jih ima na voljo v zvezi z omejevalnim sporazumom, in še naprej nepretrgano in v celoti sodeluje ves čas preiskave;

e) ni prisililo drugega podjetja, da sodeluje pri omejevalnemu sporazumu, in ni bilo pobudnik ali ni imelo odločilne vloge pri nezakoniti dejavnosti,

se odobri najmanj 75-odstotno zmanjšanje zneska globe, ki bi mu morala biti naložena ob nesodelovanju, ali pa se mu ta globa v celoti odpusti.“

8 V oddelku D tega obvestila z naslovom „Zmanjšanje zneska globe“ je določeno:

„1. Kadar podjetje sodeluje, vendar pri tem ne izpolnjuje vseh pogojev, navedenih v oddelkih B ali C, se mu znesek globe, ki bi mu bila izrečena, če ne bi sodelovalo, zmanjša za od 10 % do 50 %.

[…]“

9 V oddelku E(2) navedenega obvestila je določeno:

„Komisija bo šele ob sprejetju svoje odločbe presodila, ali so pogoji iz oddelkov B, C ali D izpolnjeni, in bo nato odločila, ali je mogoče zmanjšati globo ali jo ne naložiti. Ne bi bilo primerno, da bi Komisija uporabila te ukrepe pred koncem upravnega postopka, saj navedeni pogoji veljajo ves čas poteka tega postopka.“

Dejansko stanje spora

Omejevalni sporazum

10 Komisija je naslovila sporno odločbo na pet družb, ki proizvajajo citronsko kislino, in sicer ADM, Cerestar Bioproducts BV (v nadaljevanju: Cerestar), F. Hoffmann-La Roche AG (v nadaljevanju: HLR), Haarmann & Reimer Corporation (v nadaljevanju: H & R) in Jungbunzlauer AG (v nadaljevanju: JBL).

11 Citronska kislina je kislinsko sredstvo in konzervans, ki se uporablja zlasti pri prehrambnih izdelkih in pijačah, detergentih, čistilih, farmacevtskih in kozmetičnih izdelkih ter v različnih industrijskih procesih.

12 Komisija je bila avgusta 1995 obveščena, da je ministrstvo za pravosodje Združenih držav uvedlo preiskavo v zvezi s trgom citronske kisline v Združenih državah. Družbe ADM, Cerestar, HLR, H & R in JBL, ki so priznale, da so sodelovale pri omejevalnem sporazumu, so po sklenitvi sporazumov z navedenim ministrstvom plačale globe. Poleg tega so bile nekaterim fizičnim osebam naložene globe.

13 Komisija je 6. avgusta 1997 na podlagi člena 11 Uredbe Sveta št. 17 naslovila zahteve po informacijah na štiri glavne proizvajalce citronske kisline v Evropski skupnosti.

14 V odgovoru na kasnejšo zahtevo, poslano tekom julija 1998, je družba Cerestar Komisijo obvestila, da ima namen sodelovati. Na sestanku s predstavniki Komisije 29. oktobra 1998 so predstavniki družbe Cerestar po spominu opisali dejavnosti

omejevalnega sporazuma, pri katerih je sodelovalo pet podjetij, navedenih v točki 10 te sodbe (v nadaljevanju: omejevalni sporazum), in nekatere mehanizme njegovega delovanja. Poleg tega je to podjetje poudarilo vlogo, ki jo je imela družba ADM na večstranskih sestankih navedenih podjetij. Družba Cerestar je v pisni izjavi z dne 25. marca 1999 (v nadaljevanju: izjava družbe Cerestar) potrdila to pričanje.

15 Predstavniki družbe ADM so 11. decembra 1998 na sestanku s predstavniki Komisije navedli protikonkurenčne dejavnosti, pri katerih je ta družba sodelovala v okviru omejevalnega sporazuma. V dopisu z dne 15. januarja 1999 (v nadaljevanju: izjava družbe ADM) je navedena družba potrdila te navedbe.

16 Na podlagi informacij, ki jih je pet inkriminiranih družb poslalo v odgovor na zahteve Komisije po dodatnih informacijah, je slednja nanje naslovila obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 29. marca 2000 (v nadaljevanju: obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah), v katerem jim očita, da so s sodelovanjem pri tajnem omejevalnem sporazumu na trgu citronske kisline kršile člen 81(1) ES in člen 53(1) Sporazuma EGP z dne 2. maja 1992 (UL 1994, L 1, str. 3), in sicer od marca 1991 do maja 1995 štiri med njimi, med katerimi je tudi družba ADM, in od maja 1992 do maja 1995 družba Cerestar. Komisija jim je zlasti očitala, da so si dodelile prodajne kvote, ki so bile natančno določene za vsako od njih in jih spoštovale, določile ciljne in/ali minimalne cene, odpravile popuste in si izmenjale posebne informacije o posameznih kupcih. Nobena od teh družb ni predlagala zaslišanja in ni oporekala resničnosti dejstev, navedenih v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Omejile so se na pisni odgovor na očitke, navedene v tem obvestilu.

Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah

17 V oddelku C dela I obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah je Komisija predstavila dejstva, na katera se te ugotovitve nanašajo. V točki 50 tega obvestila je Komisija naštela

pet glavnih pisnih dokazov – s katerimi je utemeljevala svoje ugotovitve glede dejanskega stanja – ki so bili priloženi navedenemu obvestilu, skupaj s šestimi drugimi dokumenti, med katerimi so zapisnik izjav predstavnika družbe ADM s sestanka s predstavniki Komisije z dne 11. decembra 1998, torej izjave družbe ADM, zapisnik izjav bivšega predstavnika družbe ADM pred predstavniki ministrstva za pravosodje Združenih držav in uslužbenci Federal Bureau of Investigation (FBI) v protimonopolnem postopku, ki so ga izvedli organi Združenih držav, z dne 5. novembra 1996 (v nadaljevanju: poročilo FBI), in izjava družbe Cerestar.

18 Poleg tega je bilo v točkah 161 in 162 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah navedeno, da naj bi Komisija pri presoji teže kršitve upoštevala dejansko stanje, kot je opisano in presojano v navedenem oddelku C, in da naj bi pri določanju globe, ki se jo naloži vsaki družbi posamično, med drugim upoštevala vlogo posamezne družbe v tajnih dogovorih, kot so opisani v delu I tega obvestila.

19 Nazadnje, v točkah 57 in 58 navedenega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah so navedeni dvostranski sestanki, ki so potekali januarja 1991 med družbo ADM in družbami JBL, HLR in H & R v zvezi z uresničevanjem omejevalnega sporazuma.

Izjava družbe ADM

20 Izjava družbe ADM vsebuje podroben opis in številčne podatke mehanizmov omejevalnega sporazuma, zlasti odločitev, ki so jih inkriminirane družbe sprejele na svojih sestankih od maja 1991 do maja 1995.

Poročilo FBI

21 Poročilo FBI vsebuje opis mehanizmov omejevalnega sporazuma, ki ga je podal bivši predstavnik družbe ADM, in zlasti informacije o sestankih med inkriminiranimi družbami. To poročilo med drugim navaja, da so bili organizirani sestanki, na katerih so bili prisotni predstavniki vsake sodelujoče družbe v omejevalnem sporazumu, med katerimi so se tako imenovani „masters“ sestanki – na njih so bili prisotni najvišji predstavniki – nanašali na usmeritve in mehanizme omejevalnega sporazuma, medtem ko so pri tako imenovanih „sherpa“ sestankih sodelovali predstavniki, pristojni za izvedbo teh mehanizmov v praksi. Iz tega poročila je razvidno, da se je zaslišani osebi zdelo, da je imel neki drugi bivši predstavnik družbe ADM, imenovan „Modrec“, zamisel o mehanizmu omejevalnega sporazuma, imenovanem „dogovor G-4/5“, in da je imel dokaj dejavno vlogo pri izvedbi tega mehanizma.

Izjava družbe Cerestar

22 Izjava družbe Cerestar zajema povzetek večstranskih sestankov med predstavniki inkriminiranih družb in na teh sestankih sprejete odločitve. V tej izjavi je poudarjeno, da se je predstavniku družbe Cerestar zdelo, da je imel predstavnik družbe ADM na teh sestankih vodilno vlogo.

Sporna odločba

23 Člen 1(1) sporne odločbe določa, da je pet družb naslovnikov te odločbe „z nadaljevanim sodelovanjem pri sporazumu in/ali usklajenem ravnanju v sektorju citronske kisline kršil[o] člen 81(1) Pogodbe“.

24 Člen 1(2) te določbe določa, da je kršitev družb ADM, HLR, H & R in JBL trajala od marca 1991 do maja 1995, kršitev družbe Cerestar pa od maja 1992 do maja 1995.

25 Člen 3 navedene odločbe določa:

„[…] zaradi kršitve, ugotovljene v […] členu [1], [se] naložijo naslednje globe:

a) [ADM]: globa 39,69 milijona evrov,

b) [Cerestar]: globa 170.000 evrov,

c) [HLR]: globa 63,5 milijona evrov,

d) [H & R]: globa 14,22 milijona evrov,

e) [JBL]: globa 17,64 milijona evrov.“

26 Za določitev višine glob v sporni odločbi je Komisija uporabila metodologijo, določeno v Smernicah in obvestilu o ugodni obravnavi.

27 Prvič, Komisija je določila osnovni znesek globe glede na težo in trajanje kršitve.

28 V zvezi s težo kršitve je Komisija v uvodni izjavi 230 sporne odločbe označila kršitev za zelo resno, pri čemer je upoštevala njene značilnosti, njen dejanski učinek na trg citronske kisline v Evropskem gospodarskem prostoru in velikost upoštevnega geografskega trga.

29 Komisija je nato v uvodni izjavi 233 navedene odločbe presodila, da bi bilo treba upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost škodovati konkurenci in določiti globo v višini, ki bi zagotavljala zadosten odvračilni učinek. Komisija je zato na podlagi svetovnega prometa, ki so ga zadevne družbe ustvarile s prodajo citronske kisline leta 1995 – zadnje leto kršitve – navedene družbe uvrstila v tri kategorije. V prvo je uvrstila družbo H & R, ki je imela 22-odstotni delež na svetovnem trgu, v drugo družbi ADM in JBL, ki sta imeli [zaupno] tržni delež, ter družbo HLR, ki je imela 9-odstotni tržni delež, in v tretjo družbo Cerestar, ki je imela 2,5-odstotni delež na svetovnem trgu. Na tej podlagi je Komisija določila izhodiščni znesek globe v višini 35 milijonov EUR za družbo iz prve kategorije, 21 milijonov EUR za družbi iz druge kategorije in 3,5 milijona EUR za družbo, uvrščeno v tretjo kategorijo.

30 Komisija je poleg tega te izhodiščne zneske prilagodila, da bi zagotovila dovolj odvračilen učinek globe. Za ta namen je Komisija ob upoštevanju velikosti in obsega celotnih sredstev zadevnih družb, ki jih izraža njihov skupni svetovni promet, izhodiščna zneska, določena družbama ADM in HLR, pomnožila s količnikom 2, in izhodiščni znesek, določen družbi H & R, s količnikom 2,5.

31 Poleg tega je iz uvodnih izjav 249 in 250 sporne odločbe razvidno, da so bili tako določeni zneski zaradi upoštevanja trajanja kršitve vsake od družb povečani za 10 % za vsako leto sodelovanja pri omejevalnemu sporazumu, to je za po 40 % za družbe ADM, HLR, H & R in JBL in za 30 % za družbo Cerestar.

32 Tako je v uvodni izjavi 254 sporne odločbe Komisija določila, da je osnovni znesek globe za družbo ADM 58,8 milijona EUR. Izhodiščni zneskek za družbo Cerestar je bil določen na 4,55 milijona EUR, za družbo HLR na 58,8 milijona EUR, za družbo H & R na 122,5 milijona EUR in za družbo JBL na 29,4 milijona EUR.

33 Drugič, kot izhaja iz uvodne izjave 273 sporne odločbe, sta bila izhodiščna zneska, ki ju je treba naložiti družbama ADM in HLR, povečana za 35 % zaradi obteževalnih okoliščin, ker sta imeli ti družbi vlogo vodje omejevalnega sporazuma.

34 Natančneje, Komisija je v uvodnih izjavah 263 in 264 te odločbe opredelila dvostranske sestanke med družbama ADM in drugimi tremi družbami, ki so sodelovale pri omejevalnem sporazumu, kot indic, da je imela družba ADM vlogo pobudnika omejevalnega sporazuma, ter dodala, da ima na voljo dodatne dokaze, ki kažejo na to, da je imela zadnjenavedena družba vlogo vodje omejevalnega sporazuma.

35 Poleg tega se je Komisija v uvodnih izjavah 265 in 266 sporne odločbe sklicevala na nekatera dejstva, ki so razvidna iz Poročila FBI in iz izjave družbe Cerestar.

36 Tretjič, Komisija je v uvodnih izjavah od 274 do 291 te odločbe preučila in zavrnila prošnje nekaterih družb, da bi bile upravičene do olajševalnih okoliščin.

37 Četrtič, z uporabo člena 15(2) Uredbe št. 17 je Komisija v uvodni izjavi 293 sporne odločbe priredila tako izračunane zneske za družbi Cerestar in H & R, da ne bi presegli meje 10 % od njunega skupnega letnega prometa.

38 Nazadnje, petič, z uporabo obvestila o ugodni obravnavi je Komisija sprejela zmanjšanje zneskov glob inkriminiranim družbam.

39 Tako lahko iz uvodnih izjav 305 in 310 sporne odločbe sklepamo, da je bila družba Cerestar z uporabo oddelka B tega obvestila upravičena do „zelo velikega“ zmanjšanja globe, in sicer 90 % zmanjšanja glede na globo, ki bi ji bila naložena, če ne bi sodelovala, to pa zato, ker je ta družba prva predložila Komisiji odločilne dokaze o obstoju omejevalnega sporazuma.

40 V zvezi s tem je Komisija v uvodni izjavi 306 sporne odločbe zavrnila trditve družbe ADM, s katerimi je želela dokazati, da bi morala biti obravnavana kot družba, ki je prva predložila te dokaze, in ji z uporabo oddelka D obvestila o ugodni obravnavi odobrila le „precejšnje“ zmanjšanje, in sicer 50 % od zneska globe, ki bi ji bila naložena, če ne bi sodelovala.

41 Poleg tega so bila družbam JBL, H & R in HLR priznana zmanjšanja, in sicer družbi JBL 40 %, družbi H & R 30 % ter družbi HLR 20 % od zneskov glob, ki bi jim bile naložene, če ne bi sodelovale.

Postopek pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

42 Družba ADM je 28. februarja 2002 na Sodišču prve stopnje vložila tožbo zoper sporno odločbo.

43 Družba ADM je v tej tožbi dala predlog za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe v delu, ki vsebuje ugotovitev, da je sodelovala pri omejevanju kapacitet trga citronske kisline in pri določitvi proizvajalca, zadolženega za dvig cen na ustreznem nacionalnem trgu, za razglasitev ničnosti člena 3 te odločbe v delu, ki se nanaša nanjo, in podredno, za zmanjšanje naložene ji globe.

44 V podkrepitev svoje tožbe je družba ADM vložila različne tožbene razloge, ki se nanašajo na znesek naložene ji globe, in ki so med drugim usmerjeni zoper presojo o teži kršitve, zoper opredelitev, da je navedena družba vodja omejevalnega sporazuma, zoper presojo o olajševalnih okoliščinah in njenem sodelovanju v upravnem postopku.

45 Prvič, v zvezi s težo kršitve, je družba ADM navedla, da je pri presoji konkretnega vpliva omejevalnega sporazuma Komisija storila napako pri opredelitvi upoštevnega trga, ker ga predhodno ni določila, zato pri tej opredelitvi ni upoštevala proizvodov, ki so substituti citronske kisline.

46 Sodišče prve stopnje je po tem, ko je v točki 201 izpodbijane sodbe ugotovilo, da družbi ADM ni uspelo dokazati, da omejevalni sporazum v zvezi s citronsko kislino ni imel vpliva na širši trg, na katerega se je sklicevala – oziroma da je bil ta vpliv zanemarljiv – ta tožbeni razlog zavrnilo.

47 Drugič, v zvezi z opredelitvijo vodje omejevalnega sporazuma, družba ADM očita Komisiji, da je storila očitne napake pri presoji dokazov, sprejetih za takšno opredelitev. Tožeča stranka je po eni strani trdila, da je Komisija z uporabo dokumenta, ki so ga izdali organi tretje države, in sicer poročila FBI, kršila njena procesna jamstva, zlasti ker ni dobila priložnosti, da bi se izrekla o veljavnosti navedenega dokumenta. Po drugi strani pa je navajala, da Komisija ni spoštovala njene pravice do obrambe, ker v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni niti opredelila vodje omejevalnega sporazuma v zvezi z družbo ADM niti navedla dokazov o vlogi vodje iz poročila FBI in izjave družbe Cerestar.

48 Sodišče prve stopnje je v točki 215 izpodbijane sodbe opozorilo, da se je Komisija pri tej opredelitvi opirala na tri dejstva, in sicer na dvostranske sestanke, poročilo FBI in izjavo družbe Cerestar.

49 Glede dvostranskih sestankov je Sodišče prve stopnje v točki 226 izpodbijane sodbe presodilo, da Komisija z mnenjem, da gre za dodatni dokaz – ob poročilu FBI in izjavi družbe Cerestar – da je družba ADM imela vlogo vodje omejevalnega sporazuma, ni storila očitne napake pri presoji.

50 Glede poročila FBI je Sodišče prve stopnje v točki 268 izpodbijane sodbe menilo, da je Komisija s tem, da je to poročilo priložila obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, družbi ADM omogočila, da se izjavi o tem poročilu, natančneje, o morebitnih postopkovnih nepravilnostih, ki bi jih upoštevanje tega poročila povzročilo. Po ugotovitvi, da družba ADM v nobeni fazi upravnega postopka ni izpodbijala tega poročila, je Sodišče prve stopnje v točki 270 te tožbe presodilo, da Komisija ni kršila procesnih pravic tožeče stranke.

51 Glede izjave družbe Cerestar je Sodišče prve stopnje v točki 290 izpodbijane sodbe ugotovilo, da se njena vsebina ujema z vsebino poročila FBI, tako da Komisija ni storila

očitne napake pri presoji, ko je tej izjavi določila večjo dokazno vrednost kot drugim dokazom, na katere je opozorila tožeča stranka, ki je imela namen dokazati, da ni imela vloge vodje omejevalnega sporazuma.

52 Poleg tega je Sodišče prve stopnje v točkah od 436 do 439 izpodbijane sodbe presodilo, da je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, naslovljeno na inkriminirane družbe, vsebovalo glavne dejanske in pravne elemente, ki bi lahko utemeljili globo, ki jim jo je Komisija nameravala naložiti. Po eni strani Komisija v tej fazi postopka ni bila dolžna obvestiti družbe ADM, da naj bi bilo ugotovljeno, da je vodja omejevalnega sporazuma. Po drugi strani, ker je gotovo, da sta bila poročilo FBI in izjava družbe Cerestar priložena temu obvestilu, je Sodišče prve stopnje presodilo, da se družba ADM ne more sklicevati na kršitev pravice do obrambe, čeprav Komisija v delu navedenega obvestila, ki se nanaša na dejansko stanje, ni niti izrecno navedla, da bi družbo ADM lahko obravnavala kot vodjo omejevalnega sporazuma, niti ni navedla dokazov, na podlagi katerih bi lahko sklepala, da ima takšno vlogo.

53 Zato je Sodišče prve stopnje zavrnilo tožbeni razlog, ki se nanaša na opredelitev vodje omejevalnega sporazuma.

54 Na tretjem mestu družba ADM navaja, da Komisija ni imela prav, da ji ni priznala olajševalnih okoliščin iz tretje alinee točke 3 Smernic, čeprav je v omejevalnem sporazumu prenehala sodelovati takoj po prvem posegu organa Združenih držav Amerike, pristojnega za konkurenco.

55 Sodišče prve stopnje je po tem, ko je v točkah 335 in 336 izpodbijane sodbe preučilo razlago točke 3 Smernic, presodilo, da ugodnosti te olajševalne okoliščine ni mogoče priznati po uradni dolžnosti, ampak je ta ugodnost odvisna od konkretnih okoliščin obravnavanega primera. Vendar po mnenju Sodišča prve stopnje tajnost obravnavanega omejevalnega sporazuma dokazuje, da so zadevne družbe storile očitano jim

kršitev namerno, tako da v skladu s sodno prakso tega sodišča prenehanja tovrstne kršitve ni mogoče šteti za olajševalno okoliščino, če je do prenehanja prišlo zaradi posega Komisije. Zato je Sodišče prve stopnje zavrnilo tožbeni razlog, ki se nanaša na neupoštevanje tega dejstva kot olajševalno okoliščino.

56 Na četrtem mestu družba ADM Komisiji očita, da ji ni priznala, v smislu oddelka B obvestila o ugodni obravnavi, „zelo velike stopnje“ zmanjšanja zneska globe, ki bi ji bila naložena, če ne bi sodelovala, čeprav je bila prva družba, ki je Komisiji posredovala odločilne dokaze o obstoju omejevalnega sporazuma.

57 Sodišče prve stopnje je zavrnilo tudi ta tožbeni razlog s presojo v točkah 377 in 378 izpodbijane sodbe, da je Komisija glede na vlogo vodje omejevalnega sporazuma družbe ADM pravilno odrekla ugodnost „zelo velike stopnje“ zmanjšanja zneska globe.

58 Nazadnje je Sodišče prve stopnje v preostalem ugodilo tožbenemu razlogu družbe ADM, da upoštevanje – v uvodni izjavi 158 sporne odločbe – nekaterih dokazov, ki niso bili navedeni v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ni veljavno. Zato je razglasilo ničnost člena 1 te odločbe z ugotovitvijo (branje navedenega člena skupaj z uvodno izjavo 158), da je družba ADM zamrznila, omejila in zaprla proizvodne zmogljivosti citronske kisline in določila proizvajalca, ki mora voditi dvige cen na vsakem nacionalnem delu trga. Vendar je Sodišče prve stopnje, ki je menilo, da so ta dejstva nepomembna v razmerju do bistvenih lastnosti omejevalnega sporazuma, presodilo, da zneska globe, ki ga je določila Komisija družbi ADM, ni treba spremeniti. Nazadnje je družbi ADM naložilo plačilo vseh stroškov, razen desetine lastnih stroškov, ki so bili naloženi Komisiji.

Predlogi strank

59 Družba ADM predlaga Sodišču:

– naj izpodbijano sodbo razveljavi, ker je Sodišče prve stopnje zavrnilo tožbo, vloženo zoper sporno odločbo;

– naj člen 3 sporne odločbe razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša nanjo;

– podredno, naj spremeni navedeni člen 3 s tem, da zmanjša ali odpravi globo, ki ji je bila naložena;

– še bolj podredno, naj zadevo vrne Sodišču prve stopnje, da odloči v skladu s sodbo Sodišča, in

– vsekakor, naj Komisiji naloži, naj nosi svoje stroške in plača stroške družbe ADM v postopku pred Sodiščem prve stopnje in Sodiščem.

60 Komisija predlaga Sodišču, naj:

– zavrne pritožbo in

– pritožnici naloži plačilo stroškov.

Pritožba

61 Pritožnica v utemeljitev svoje pritožbe navaja devet pritožbenih razlogov, ki se nanašajo:

– prvih pet pritožbenih razlogov na različne napake pri uporabi prava, ki naj bi jih Sodišče prve stopnje zagrešilo v zvezi z opredelitvijo družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma;

– šesti pritožbeni razlog na napačno uporabo prava, ki naj bi jo Sodišče prve stopnje zagrešilo v zvezi z zavrnitvijo ugodnosti olajševalnih okoliščin družbi ADM, povezanih s prenehanjem sodelovanja v omejevalnem sporazumu;

– sedmi in osmi pritožbeni razlog na kršitev načela varstva zaupanja v pravo in napačno uporabo prava, ki naj bi ju Sodišče prve stopnje zagrešilo v zvezi z uporabo pravil, navedenih v obvestilu o ugodni obravnavi, in

– deveti pritožbeni razlog na kršitev načela, v skladu s katerim mora Komisija spoštovati pravila, ki si jih je sama določila v zvezi z opredelitvijo upoštevnega trga pri presoji teže kršitve.

Prvi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava v zvezi s presojo spoštovanja pravice do obrambe družbe ADM glede opredelitve vodje

Trditve strank

62 S tem pritožbenim razlogom, ki se deli na dva dela, družba ADM zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje kršilo njeno pravico do obrambe.

63 V prvem delu pritožnica Sodišču prve stopnje očita, da je v točkah 437 in 438 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navedla bistvena dejstva, ki opredeljujejo težo njenega ravnanja, čeprav v tem obvestilu ni navedla, da bi lahko bila opredeljena kot vodja omejevalnega sporazuma. Vendar pa naj bi bila vloga vodje eno glavnih dejstev, ki bi morala biti razvidna iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ker bi bila sicer zadevni družbi kršena pravica do obrambe.

64 V drugem delu družba ADM navaja, da je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni opozorila na dejstva, ki jih za opredelitev njene vloge vodje vsebuje sporna odločba. Samo prisotnost dokumentov, iz katerih izhajajo ta dejstva, v prilogi tega obvestila naj ne bi zadoščala za zagotovitev spoštovanja pravice do obrambe pritožnice.

65 Komisija meni, da ta pritožbeni razlog ni utemeljen. Glede prvega dela razloga naj bi z navedbo v točki 158 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, da bo pri presoji teže kršitve upoštevala vlogo vsakega posameznega podjetja, ki je sodelovalo pri kršitvi, zadostila zahtevam sodne prakse, na katere je opozorila pritožnica in kot je sodilo Sodišče prve stopnje.

66 Drugi del razloga naj ne bi bil upoštevan, ker naj bi Sodišče prve stopnje med drugim presodilo, da ni naloga Komisije v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah predstaviti dejstva, na podlagi katerih je tožečo stranko opredelila kot vodjo omejevalnega sporazuma. Vsekakor naj bi bil ta del neutemeljen, saj naj bi bila s temi dejstvi pritožnica seznanjena, ker so razvidni iz dokumentov, priloženih temu obvestilu. Poleg tega naj bi se različne točke navedenega obvestila izrecno nanašale na pritožnico. Zato naj bi ji bilo omogočeno uveljavljati ugovore v zvezi z uporabljenimi dokumenti v upravnem postopku, da bi se dokazalo njeno vlogo vodje, tako da naj bi njena pravica do obrambe ne bila kršena.

Presoja Sodišča

– Prvi del prvega pritožbenega razloga

67 Iz ugotovitev, vsebovanih v točki 437 izpodbijane odločbe, je razvidno, da je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, naslovljenem na družbo ADM, opredelila kršitev, očitano inkriminiranim družbam, za zelo resno in izjavila, da namerava določiti znesek globe na raven, ki bo dovolj odvračilna. V tem smislu je tudi iz točk 158, 161 in 162 navedenega obvestila razvidno, da bo Komisija upoštevala vlogo vsakega posameznega podjetja, ki je sodelovalo pri kršitvi.

68 Treba je poudariti, da iz ustaljene sodne prakse Sodišča, na katero je Sodišče prve stopnje opozorilo v točki 434 izpodbijane sodbe, izhaja, da Komisija izpolni svojo obveznost upoštevanja pravice inkriminiranih družb do zaslišanja, če v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah izrecno navede, da bo preučila, ali je treba zadevnim podjetjem naložiti globo, in navede glavne dejanske in pravne elemente, ki bi lahko povzročili naložitev globe, kot so domnevna teža in trajanje kršitve ter dejstvo, da je bila kršitev storjena „namerno ali iz malomarnosti“. S tem inkriminiranim družbam da na voljo potrebna sredstva za obrambo pred ugotovitvijo kršitve ter pred naložitvijo globe (glej v tem smislu sodbi z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 428, in z dne 18. decembra 2008 v združenih zadevah Coop de France Bétail et Viande proti Komisiji, C-101/07 P in C-110/07 P, točka 49).

69 Poleg tega iz sodne prakse izhaja, da bi zahteva, da mora Komisija v fazi, ko posreduje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, inkriminiranim družbam sporočiti konkretne navedbe, ki se nanašajo na raven predvidenih glob, povzročila, da bi bilo Komisiji naloženo vnaprej predvideti svojo odločbo, kar je neprimerno (glej v tem smislu sodbo z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 21).

70 V zvezi s tem je treba poudariti, da ima opredelitev vodje omejevalnega sporazuma pomembne posledice na znesek globe, ki se naloži družbi, ki se jo opredeli kot tako. Tako gre v skladu s točko 2 Smernic za obteževalno okoliščino, ki povzroči nezanemarljivo povečanje osnovnega zneska globe. Prav tako v skladu z besedilom oddelka B(e) obvestila o ugodni obravnavi takšna opredelitev nemudoma izključi ugodnost precejšnjega zmanjšanja globe, čeprav bi inkriminirana družba, ki se jo opredeli kot vodjo, izpolnjevala vse pogoje, ki so v njem navedeni za priznanje takšnega zmanjšanja.

71 Zato je naloga Komisije, da v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah izpostavi elemente, ki so po njenem mnenju potrebni, da bi se inkriminirani družbi, ki bi jo bilo mogoče opredeliti kot vodjo omejevalnega sporazuma, omogočilo odgovor na tovrsten očitek. Ker pa je tovrstno obvestilo le ena od faz pri sprejemanju končne odločbe in zato

ne predstavlja končnega stališča Komisije, od nje ni mogoče zahtevati, da že v tej fazi pravno kvalificira elemente, s katerimi v svoji končni odločbi utemeljuje opredelitev družbe kot vodje omejevalnega sporazuma.

72 Torej Sodišču prve stopnje ni mogoče očitati napačne uporabe prava, ker je presodilo, da Komisiji v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni treba navesti možnosti, da bo družbo ADM opredelila kot vodjo.

73 Zato je treba prvi del prvega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

– Drugi del prvega pritožbenega razloga

74 V tem delu družba ADM navaja, da je Sodišče prve stopnje kršilo njeno pravico do obrambe, ko je v točki 439 izpodbijane sodbe presodilo, da je bilo družbi ADM omogočeno navesti svoje stališče o nekaterih dejstvih – na podlagi katerih je bila opredeljena kot vodja omejevalnega sporazuma – ker ta dejstva izhajajo iz dokumentov, priloženih obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.

75 Za opredelitev družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma je Komisija v točkah 265 in 266 sporne odločbe uporabila dejstva iz Poročila FBI in iz izjave družbe Cerestar.

76 Tako je po eni strani v navedeni uvodni izjavi 265, ki citira poročilo FBI, navedeno, da „se je zdelo, da je bil mehanizem dogovora G-4/5 zamisel [predstavnika ADM] in da je na sestanku z dne 6. marca 1991 v Baslu, kjer je bil pripravljen dogovor o [citronski kislini], [ta predstavnik ADM] imel dokaj aktivno vlogo“, nadalje, da je [ta predstavnik] „veljal za ‚modreca‘ in je imel vzdevek ‚pridigar‘.“

77 Po drugi strani navedena uvodna izjava 266 vsebuje izpisek izjave družbe Cerestar, v kateri je navedeno, da „čeprav sta [predstavnika družb HLR in JBL običajno predsedovala] sestankom ‚masters‘, se [družbi Cerestar] očitno zdi, da je imel [predstavnik družbe ADM] vlogo gonilne sile. [Le-ta] je predsedoval sestankom ‚sherpa‘ in v glavnem pripravljal spise in predloge za cenike, o katerih se je bilo treba dogovoriti.“

78 Uvodoma je treba poudariti, da Sodišče prve stopnje v nasprotju s trditvami Komisije ni potrdilo načela, po katerem Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni dolžna navesti dejanskih elementov, na podlagi katerih je družbo ADM opredelila kot vodjo. Sodišče prve stopnje se je namreč izrazilo, kot je razvidno iz izpodbijane sodbe:

„438 Spoštovanje pravice zadevnih [družb] do obrambe Komisije ne zavezuje, da v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah natančneje navede način uporabe v danem primeru vsakega izmed [glavnih dejanskih in pravnih elementov, na podlagi katerih bi lahko bila globa utemeljena] za določitev ravni globe. Predvsem Komisija ni bila dolžna navesti, da bo lahko [družbo] ADM štela za vodjo kartela, niti velikosti morebitnega povečanja globe [družbe] ADM na tej podlagi […]

439 Treba je opozoriti, da je Komisija [poročilo FBI in izjavo družbe Cerestar] priložila k obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in da so stranke tako lahko podale mnenje o njih, tudi glede njune uporabe kot dokaz.“

79 Tako je Sodišče prve stopnje presodilo, da je Komisija spoštovala pravico do obrambe družbe ADM, ker je obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah priložila dokaze, iz katerih so razvidna dejstva, na podlagi katerih je v sporni odločbi opredelila družbo ADM kot vodjo omejevalnega sporazuma.

80 Po tem pojasnilu in čeprav Sodišču prve stopnje ni mogoče očitati, da je v točki 438 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo s presojo, da Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni dolžna navesti, kako bo uporabila dejstva pri določitvi globe in ali namerava na podlagi teh dejstev opredeliti družbo kot vodjo omejevalnega sporazuma, je Komisija vendarle dolžna navesti ta dejstva.

81 Vendar je treba ugotoviti, da v nasprotju s trditvami Komisije dejstva iz poročila FBI in izjave družbe Cerestar, na katera se je oprla v točkah 265 in 266 sporne odločbe, niso bila navedena v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.

82 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 40 sklepnih predlogov, Sodišče prve stopnje v točki 439 izpodbijane sodbe namreč ni presodilo, da so bila odločilna dejstva predstavljena v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, temveč je ugotovilo, da je bilo tožeči stranki s tem, da je Komisija priložila navedenemu obvestilu dokumente, iz katerih ta dejstva izhajajo, omogočeno, da se izreče o uporabi teh dokumentov kot dokazov in o v njih opisanih dejstvih.

83 Zato je treba preveriti, ali ni Sodišče prve stopnje napačno uporabilo prava s tem, da je menilo, da je Komisija s takšnim ravnanjem spoštovala pravico do obrambe pritožnice.

84 Opozoriti je treba, da je spoštovanje pravice do obrambe v vseh postopkih, ki lahko privedejo do sankcij, zlasti do glob ali periodičnih denarni kazni, temeljno načelo prava Skupnosti, ki ga je treba spoštovati tudi v upravnih postopkih (glej zlasti sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, C-328/05 P, ZOdl., str. I-3921, točka 70).

85 Spoštovanje pravice do obrambe zlasti zahteva, da se v upravnem postopku družbi v preiskavi da možnost ustrezno predstaviti svoje stališče o resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev ter o dokumentih, ki jih Komisija navaja v podporo svoji trditvi o obstoju kršitve Pogodbe (glej zgoraj navedeno sodbo Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 10; sodbo z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji, C-407/04, ZOdl., str. I-829, točka 44, ter zgoraj navedeno sodbo SGL Carbon proti Komisiji, točka 71).

86 Med drugim je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah tisto, ki družbam v preiskavi omogoča seznanitev z dokazi, s katerimi razpolaga Komisija, in ki pravici do obrambe zagotavlja učinkovitost (glej v tem smislu sodbi z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točki 315 in 316, in z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točki 66 in 67).

87 V zvezi s tem mora to obvestilo jasno navesti vse bistvene elemente, na katere se Komisija opira v tej fazi postopka (glej zgoraj navedeno sodbo Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 14).

88 Spoštovanje pravice do obrambe tako zahteva, da se zadevni družbi v upravnem postopku ponudi možnost ustrezno predstaviti svoje stališče o resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev in okoliščin ter o dokumentih, ki jih Komisija navaja v podporo svoji trditvi o obstoju kršitve (glej zgoraj navedeno sodbo Dalmine, točka 44).

89 Vendar je treba ugotoviti, da v okoliščinah obravnavanega primera samo dejstvo, da so bili obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah priloženi dokumenti, iz katerih so razvidna dejstva, na podlagi katerih je bila družba ADM opredeljena kot vodja omejevalnega sporazuma, ne zadostuje, da bi bilo s tem zadoščeno zgoraj navedeni zahtevi, ker z navedenim obvestilom tej družbi ni bila dana možnost, da bi tem dejstvom nasprotovala in posledično učinkovito uveljavljala svoje pravice.

90 Treba je namreč ugotoviti, da so dokazi, iz katerih so razvidna dejstva, na katerih je v sporni odločbi utemeljena opredelitev družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma, po svoji naravi nujno subjektivni, saj gre za pričevanja oseb, obravnavanih v postopku v zvezi s kršitvijo, ki ga je sprožila Komisija oziroma drugi nacionalni organi, pristojni za varstvo konkurence.

91 Tako je po eni strani poročilo FBI nastalo na podlagi zaslišanja bivšega predstavnika družbe ADM, ki mu je bila podeljena imuniteta v postopku, ki ga je vodil organ Združenih držav Amerike, pristojen za konkurenco.

92 Po drugi strani je drugi dokaz spontana izjava družbe Cerestar, ki je konkurenčna družbi ADM na trgu citronske kisline in ki je tudi sama sodelovala pri inkriminiranem omejevalnem sporazumu.

93 Vendar samo dejstvo, da so bili ti dokumenti priloženi obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, pritožnici ni omogočila presojo stopnje verodostojnosti, ki jo je Komisija pripisala vsakemu od teh elementov, izpostavljenih v navedenih dokumentih.

94 Tako v okoliščinah primera ni mogoče šteti, da je Komisija s tem, da je obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah samo priložila dokumente in dokaze, iz katerih izhajajo dejstva, s katerimi je Komisija v sporni odločbi opredelila pritožnico kot vodjo

omejevalnega sporazuma, ne da bi ta dejstva izrecno navedla v besedilu navedenega obvestila, omogočila družbi ADM uveljavljanje njenih pravic.

95 Zato je iz zgoraj navedenega razvidno, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo s presojo, da Komisija ni kršila pravice do obrambe pritožnice pri opredelitvi družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma na podlagi elementov, ki jih je predložila za ta namen, ni jih pa navedla v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, naslovljenem na pritožnico.

96 Zato je treba drugemu delu prvega tožbenega razloga ugoditi.

Drugi do peti pritožbeni razlog: napačna uporaba prava oziroma popačenje in izkrivljanje dokazov glede opredelitve družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma

97 Glede na odgovor na prvi pritožbeni razlog družbe ADM ni treba analizirati drugega do petega pritožbenega razloga, ki se prav tako nanašajo na opredelitev družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma na podlagi poročila FBI in izjave družbe Cerestar.

Šesti pritožbeni razlog: napačna uporaba prava v zvezi s presojo Sodišča prve stopnje glede neupoštevanja olajševalnih okoliščin

Trditve strank

98 Družba ADM trdi, da je Sodišče prve stopnje s tem, da je v točki 346 izpodbijane sodbe menilo, da Komisija ni bila dolžna priznati olajševalnih okoliščin, določenih v Smernicah za prenehanje kršitve, napačno razlagalo te smernice. V nasprotju s tem, kar je presodilo v točkah od 335 do 340, priznanje olajševalnih okoliščin namreč ne more biti samo možnost, ki jo ima na voljo Komisija, ki bi lahko pri odobritvi koristi upoštevala tajnost omejevalnega sporazuma.

99 Komisija meni, da je Sodišče prve stopnje ravnalo pravilno, ker je presodilo, da zaradi prenehanja kršitve ne nastane samodejno pravica do znižanja globe. Komisija naj bi pri tem imela diskrecijsko pravico, zlasti glede na ravnanje zadevne družbe. V obravnavani zadevi naj družba ADM ne bi odločilno prispevala k upravnemu postopku, zato naj ne bi mogla biti upravičena do olajševalnih okoliščin.

Presoja Sodišča

100 Opozoriti je treba, da se v skladu s točko 3 Smernic osnovni znesek globe, ki ga določi Komisija, med drugim zmanjša, če obtožena družba preneha kršitev takoj, ko poseže Komisija.

101 V zvezi s tem je Sodišče prve stopnje v točki 338 izpodbijane sodbe menilo, da je treba to določbo razlagati tako, da bi le posebne okoliščine tega primera, v katerih kršitev preneha takoj, ko poseže Komisija, lahko upravičile upoštevanje prenehanja kot olajševalne okoliščine.

102 Sodišče prve stopnje je zato zavrnilo stališče pritožnice, da mora prenehanje omejevalnega sporazuma samodejno povzročiti znižanje osnovnega zneska globe z uporabo točke 3 Smernic, pri čemer je v točki 337 izpodbijane sodbe poudarilo, da bi razlaga te določbe, kot jo predlaga družba ADM, škodila polnemu učinku člena 81(1)-ES.

103 S tem Sodišče prve stopnje ni napačno uporabilo prava.

104 Ugotoviti je namreč treba, da je priznanje takšnega zmanjšanja osnovnega zneska globe nujno povezano z okoliščinami primera, ki lahko povzročijo, da Komisija družbi, ki je udeležena pri nedovoljenem sporazumu, ne prizna koristi od njih.

105 Priznati upravičenje do olajševalnih okoliščin v položajih, v katerih je družba udeležena pri očitno nezakonitem sporazumu, za katerega je vedela ali ni bilo mogoče, da ne bi vedela, da je kršitev, lahko torej spodbudi družbe, da nadaljujejo tajni sporazum, kolikor dolgo je mogoče, v upanju, da njihovo ravnanje ne bo nikoli odkrito, pri čemer pa se zavedajo, da bo – če bo njihovo ravnanje odkrito – globa lahko znižana, če bodo po tem prenehala kršitev. Taka odobritev bi naloženi globi odvzela vsak odvračilni učinek in bi škodovala polnemu učinku člena 81(1) ES (glej sodbo z dne 19. marca 2009 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, C-510/06 P, ZOdl., str. I-1843, točka 149).

106 Sodišče prve stopnje je zato upravičeno presodilo, da v ugotovljenih okoliščinah pritožnica ne more uveljavljati, da je bila Komisija nujno dolžna priznati ji upravičenje do znižanja osnovnega zneska globe, ker je prenehala ravnati protipravno takoj, ko so posegli ameriški organi, pristojni za konkurenco.

107 Četrti tožbeni razlog je treba zato zavrniti kot neutemeljen.

Sedmi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava pri uporabi oddelka B obvestila o ugodni obravnavi

Trditve strank

108 Družba ADM, ki meni, da je bila zmotno opredeljena kot vodja, očita Sodišču prve stopnje, da ni ugodilo njenemu tožbenemu razlogu, ki se nanaša na upravičenje, da se zanjo uporabi oddelek B obvestila o ugodni obravnavi.

109 Komisija meni, da je ta pritožbeni razlog ponovitev prvega pritožbenega razloga, zato bi moral biti razglašen za nedopusten.

Presoja Sodišča

110 Kot je bilo presojeno v točki 95 te sodbe, Sodišče prve stopnje ni pravilno presodilo, da je Komisija lahko uporabila dejstva, kot izvirajo iz poročila FBI in izjave družbe Cerestar, za opredelitev družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma, ne da bi s tem kršila pravico do obrambe družbe ADM.

111 Vendar je Sodišče prve stopnje v točkah 225 in 226 menilo, da je kljub zgoraj navedenim dokazom obstoj dvostranskih sestankov samo indic, ki sam ne zadošča, da bi se na njegovi podlagi sklepalo o vlogi vodje pritožnice, kar pomeni, da je v teh okoliščinah Sodišče prve stopnje nepravilno potrdilo opredelitev vodje omejevalnega sporazuma v zvezi z družbo ADM.

112 Če pritožnica ni bila zakonito opredeljena kot vodja omejevalnega sporazuma, Sodišče prve stopnje ni moglo, ne da bi napačno uporabilo pravo, odreči upravičenja, da se zanjo uporabi oddelek B obvestila o ugodni obravnavi z razlogom, da je družba ADM imela vlogo vodje omejevalnega sporazuma.

113 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba temu pritožbenemu razlogu ugoditi.

Osmi pritožbeni razlog: kršitev načela varstva upravičenih pričakovanj

Trditve strank

114 Družba ADM meni, da bi Sodišče prve stopnje na podlagi svojih ugotovitev iz točk od 386 do 391 izpodbijane sodbe moralo presoditi, da je Komisija povzročila njena upravičena pričakovanja v zvezi z zmanjšanjem zneska globe v skladu z oddelkom B obvestila o ugodni obravnavi. V zvezi s tem pritožnica meni, da faza postopka, v kateri pride do sodelovanja, ni pomembna glede nastanka upravičenih pričakovanj, v nasprotju s tem, kar je Sodišče prve stopnje menilo v točki 394 izpodbijane sodbe. Pritožnica se s tem v zvezi sklicuje na sodbo z dne 22. junija 2006 v združenih zadevah Belgija in Forum 187 proti Komisiji (C-182/03 in C-217/03, ZOdl., str. I-5479, točke od 147 do 167).

115 Komisija meni, da ker sama ni mogla nepristransko natančno določiti vloge vsake posamezne družbe v omejevalnem sporazumu pred koncem upravnega postopka, družba ADM ni mogla gojiti upanja v zvezi z morebitno uporabo „zelo pomembnega“ zmanjšanja zneska globe, ki bi ji bila sicer naložena, v skladu z oddelkom B obvestila o ugodni obravnavi.

Presoja Sodišča

116 Po eni strani, kot je v točki 208 sklepnih predlogov ugotovil generalni pravobranilec, je treba ugotoviti, da s tem pritožbenim razlogom družba ADM skuša v pritožbenem postopku doseči ponovno presojo o dejstvih, o katerih je že presodilo Sodišče prve stopnje, za kar pa Sodišče, razen v primeru popačenja in izkrivljanja dokazov, ni pristojno.

117 Vendar je v obravnavanem primeru Sodišče prve stopnje na podlagi dejstev, ki jih je presojalo v točkah od 386 do 391 izpodbijane sodbe, lahko razumno sklepalo, da je Komisija znala pritožnico pripraviti do sodelovanja, ne da bi ji dala določno zagotovilo o upravičenosti do zmanjšanja – v skladu z oddelkom B obvestila o ugodni obravnavi – zneska globe, ki bi ji bila sicer naložena.

118 Po drugi strani Komisija v skladu z oddelkom E tega obvestila presodi, ali so pogoji iz oddelkov B, C in D navedenega obvestila izpolnjeni, šele ko sprejme končno odločbo. Zato Sodišče prve stopnje ni napačno uporabilo prava s presojo, da Komisija ni mogla dati določnega zagotovila pritožnici v zvezi z upravičenjem do kakršnega koli zmanjšanja globe v fazi postopka pred sprejetjem končne odločbe.

119 Zato je treba osmi tožbeni razlog delno zavreči kot nedopusten in delno zavrniti kot neutemeljen.

Deveti tožbeni razlog: kršitev načela, v skladu s katerim je Komisija dolžna spoštovati pravila, ki si jih je sama določila

Trditve strank

120 Družba ADM očita Sodišču prve stopnje, da ni ugotovilo, da Komisija nepravilno ni opredelila upoštevnega trga pri določitvi vpliva omejevalnega sporazuma, čeprav gre za nujni pogoj za ugotovitev nevarnosti, ki bi jo ta omejevalni sporazum povzročil na trgu. Vendar če bi Komisija opredelila navedeni trg, bi morala upoštevati proizvode, ki so substituti citronske kisline, in na podlagi dokazov, ki jih je predložila pritožnica, presoditi, da omejevalni sporazum ne vpliva na cene, ki se uporabljajo v sektorju citronske kisline.

121 Po mnenju Komisije je po eni strani ta pritožbeni razlog nedopusten, ker pritožnica v bistvu predlaga Sodišču, da preveri presojo dokazov, ki jih je predložila Komisija. Po drugi strani pristop družbe ADM sloni na slabem razumevanju cilja, ki se ga skuša doseči z opredelitvijo zadevnega trga. V obravnavanem primeru je treba razločevati med obstojem kršitve člena 81 ES, za kar je treba opredeliti zadevni trg, in presojo teže kršitve.

Presoja Sodišča

122 Uvodoma je treba opozoriti, da je v Smernicah predvideno, da je konkretni vpliv kršitve na trg element, ki se ga upošteva pri presoji teže kršitve, storjene pri določitvi zneska globe.

123 Sodišče prve stopnje je v točki 198 navedlo, da se je Komisija za določitev konkretnega vpliva omejevalnega sporazuma omejila na trg citronske kisline. S tem Komisija ni upoštevala širšega trga, ki ga je predlagala pritožnica in ki zajema proizvode, ki so substituti citronske kisline in ki jih je pritožnica identificirala.

124 Tako se je Sodišče prve stopnje v točkah od 152 do 156 in od 180 do 193 izpodbijane tožbe sklicevalo na analizo, ki jo je Komisija uporabila v sporni odločbi in na podlagi katere je Komisija ugotovila porast cen citronske kisline sočasno z uveljavitvijo omejevalnega sporazuma, česar pa družba ADM ni izpodbijala.

125 V zvezi s tem po eni strani – če je konkretni vpliv kršitve na trg element, upošteven pri presoji teže navedene kršitve – gre vendarle za enega od več kriterijev, in sicer naravo

kršitve in obseg zadevnega geografskega trga. V Smernicah je tudi pojasnjeno, da je ta konkretni vpliv na trg upošteven le, kadar je izmerljiv.

126 Po drugi strani, kot je v točkah 200 in 201 sklepnih predlogov ugotovil generalni pravobranilec, pritožnica ne izpodbija, da je vsaj na delu trga omejevalni sporazum imel vpliv na cene citronske kisline.

127 V teh okoliščinah je Sodišče prve stopnje v točkah 200 in 201 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da tožeča stranka s svojimi trditvami ni mogla uspeti, ker ji ni uspelo dokazati, da bi Komisija nujno ugotovila, da omejevalni sporazum nima vpliva, če bi opredelila upoštevni trg, kot je priporočala tožeča stranka.

128 S tem se je Sodišče prve stopnje v nasprotju z navedbami pritožnice omejilo na ugotovitev, da dokazi, ki jih je predložila tožeča stranka, ne bi omogočali zavrnitve analize Komisije, ne da bi se s tem obrnilo dokazno breme.

129 Zato je treba deveti pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

130 Glede na vse zgoraj navedene ugotovitve je treba izpodbijano sodbo razveljaviti v delu, v katerem se zavrne očitke, ki jih je navedla pritožnica z namenom, da bi se sporna odločba razglasila za nično v delu, v katerem opredeli družbo ADM kot vodjo omejevalnega sporazuma, zaradi česar po eni strani poveča osnovni znesek globe, ki se naloži tožeči stranki, in po drugi strani zavrne uporabo oddelka B obvestila o ugodni obravnavi za družbo ADM.

Tožba pred Sodiščem prve stopnje

131 V skladu s členom 61, prvi odstavek, drugi stavek, Statuta Sodišča lahko to, če pride do razveljavitve odločitve Sodišča prve stopnje, samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje. V obravnavanem primeru stanje postopka to dovoljuje.

Tožbeni razlog, ki se nanaša na nepravilno opredelitev vodje omejevalnega sporazuma

132 Tožbeni razlog, vložen v podporo tožbi zoper sporno odločbo, o kateri je Sodišče prve stopnje nepravilno odločilo, je izpodbijanje pritožnice, da je bila opredeljena kot vodja omejevalnega sporazuma in da je to povzročilo povečanje osnovnega zneska globe za 35 %.

133 Ker iz točke 94 te sodbe izhaja, da Komisija družbi ADM ni omogočila uveljavljanja njenih pravic v zvezi z elementi, ki izhajajo iz poročila FBI in izjave družbe Cerestar, ki jih je Komisija uporabila v sporni odločbi za opredelitev tožeče stranke kot vodje omejevalnega sporazuma, je treba preveriti, ali je ta institucija ne glede na navedena dejstva predstavila dokaze, ki omogočajo takšno opredelitev.

134 V zvezi s tem je iz uvodnih izjav 263 in 264 sporne odločbe ter iz točk od 56 do 58 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah razvidno, da je Komisija dodatno navedla

obstoj cikla dvostranskih sestankov med družbo ADM in družbami HLR, H & R in JBL januarja 1991, da bi se uvedlo, celo pripravilo, omejevalni sporazum.

135 Vendar je Komisija v uvodni izjavi 264 sporne odločbe dodala, da „dejstvo, da je bil krog dvostranskih sestankov med [družbo] ADM in [njenimi] konkurenti malo pred prvim večstranskim sestankom kartela, ne zadostuje za ugotovitev, da je bila [družba] ADM pobudnik omejevalnega sporazuma, ampak [je] močan indic“. Pri tem se je Komisija v točkah 265 in 266 te odločbe sklicevala na natančna dejstva iz poročila FBI in izjave družbe Cerestar.

136 Vendar, kot je poudarjeno v točkah 94 in 95 te sodbe, se Komisija ni mogla opirati na odločilna dejstva iz uvodnih izjav 265 in 266 sporne odločbe za opredelitev družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma, ne da bi s tem kršila njene pravice do obrambe.

137 Posledično, ker obstoj cikla dvostranskih sestankov, navedenih v členih 263 in 264, sam po sebi ne zadošča za opredelitev družbe ADM kot vodje omejevalnega sporazuma, Komisiji ni uspelo dokazati takšne okoliščine in na podlagi obteževalnih okoliščin ni mogla za 35 % povečati osnovnega zneska globe, naložene tožeči stranki.

138 Zato je treba temu tožbenemu razlogu ugoditi.

Tožbeni razlog, ki se nanaša na nepravilno uporabo določb oddelka B(b) obvestila o ugodni obravnavi

Sporna odločba

139 V skladu z besedilom uvodne izjave 305 sporne odločbe je Komisija na podlagi naslova B obvestila o ugodni obravnavi družbi Cerestar „precej zmanjšala“ (za 90 %) globo, ki bi ji bila naložena, če ne bi sodelovala. Komisija je namreč v tej uvodni izjavi ocenila, da je bila ta družba prva, ki je predložila odločilne dokaze za obstoj kartela na sestanku s službami Komisije 29. oktobra 1998. V naslednji uvodni izjavi je dodala, da „so informacije, ki jih je posredovala [družba Cerestar] na sestanku 29. oktobra 1998 in ustrezajo tistim, ki so bile kasneje navedene v njeni pisni izjavi z dne 25. marca 1999, zadoščale za dokaz omejevalnega sporazuma in so bile Komisiji posredovane, preden ji jih je posredovala [družba] ADM“. Zato je Komisija v uvodni izjavi 308 navedene odločbe zavrnila trditve družbe ADM, da je izpolnila pogoje iz naslova B, da bi bila deležna „zelo velikega zmanjšanja“ globe.

Trditve strank

140 Družba ADM je v podporo svoji tožbi pred Sodiščem prve stopnje navedla, da je Komisija napačno uporabila oddelek B(b) obvestila o ugodni obravnavi. Družba ADM naj bi namreč bila „prv[a], ki je predložila odločilne dokaze za obstoj kartela“ v smislu te določbe na sestanku z dne 11. decembra 1998, saj dokazi, ki jih je posredovala družba Cerestar na sestanku z dne 29. oktobra 1998, niso bili odločilni v smislu navedene določbe.

141 Prvič, družba Cerestar naj ne bi predložila nobene informacije glede omejevalnega sporazuma za obdobje pred 12. majem 1992, tj. pred datumom, ko je k temu sporazumu

pristopila. Tako naj bi vedenje Komisije o omejevalnem sporazumu za to obdobje temeljilo le na informacijah, ki jih je prva posredovala družba ADM.

142 Drugič, izjava družbe Cerestar, ki ustreza informacijam, posredovanim ustno na sestanku z dne 29. oktobra 1998, naj ne bi bila niti prepričljiva niti natančna glede datumov sestankov in udeležencev omejevalnega sporazuma. Družba Cerestar naj bi navedla 32 sestankov, ki naj bi bili na različne dneve med 14. novembrom 1991 (to je pred njenim sodelovanjem v omejevalnem sporazumu) in 17. julijem 1996 (torej dolgo po razpadu kartela). Izjavila naj bi, da je devet od teh sestankov gotovo bilo, osem je bilo „možnih“, pri petnajstih pa ni šlo za sestanke kartela oziroma „[naj bi] bilo vedno manj verjetno, da so bili“. Identiteta udeležencev naj bi bila posredovana za tri izmed 17 sestankov, ki so bili navedeni kot „gotovi“ ali „možni“ sestanki kartela. Šestih tako identificiranih sestankov naj v skladu s pričanjem drugih zadevnih družb in ugotovitvami Komisije dejansko ne bi bilo.

143 Tretjič, družba Cerestar naj bi kasneje v dopisu, ki ga je poslala Komisiji 7. maja 1999, priznala, da nekaterih tako identificiranih sestankov dejansko ni bilo.

144 Četrtič, izjava družbe Cerestar naj bi bila nejasna in precej nezanesljiva glede predmeta sestankov. Posredovan naj namreč ne bi bil noben natančen podatek glede cen in kvot (razen tistih, ki so bile določene za samo družbo Cerestar).

145 Petič, ni jasno, ali je družba Cerestar po zgledu družbe ADM Komisiji predložila dokaz v obliki neposrednega pričanja. Poleg tega naj bi družba Cerestar kasneje presodila, da mora razdelati in razjasniti svojo ustno izjavo z dne 29. oktobra 1998.

146 Šestič, Komisija naj bi družbi Cerestar poslala zahtevo za podrobnejše informacije z dne 3. marca 1999, oprto na izjave družbe ADM. Družba Cerestar naj bi tako imela, preden je Komisiji poslala dokončno izjavo z dne 25. marca 1999, priložnost preučiti to zahtevo za informacije glede nekaterih datumov in krajev, ki naj bi bila rezultat dokazov, ki jih je posredovala družba ADM.

147 Pritožnica meni, da so bili dokazi, ki jih je predložila, zanesljivi. Na sestanku 11. decembra 1998 s Komisijo naj bi namreč neposredno pričala, podala listinske dokaze iz obdobja, ko so dejstva nastala, in prepričljive dokumente, ki dokazujejo izvajanje omejevalnega sporazuma. Dokazi, ki jih je predložila družba ADM, naj bi obsegali številne podrobnosti glede sestankov, udeležencev, mehanizma nadomestil in nadzora, cen in kvot omejevalnega sporazuma.

148 Komisija navaja, da glede presoje lastnosti „odločilnosti“ posredovanih dokazov v smislu oddelka B(b) obvestila o ugodni obravnavi ni pomembno, da ti dokazi izhajajo od družbe, ki ni sodelovala pri inkriminiranem omejevalnem sporazumu ves čas. Ti dokazi bi se morali nanašati na obstoj omejevalnega sporazuma, in ne na čas trajanja.

149 Tudi nepopolnost Komisiji posredovanih informacij naj bi ne bila ovira, da bi jih bilo mogoče obravnavati kot odločilne.

Presoja Sodišča

150 Uvodoma je treba poudariti – kot je v točkah 221 in 222 sklepnih predlogov ugotovil generalni pravobranilec – da besedilo oddelka B(b) obvestila o ugodni obravnavi ne določa, da naj bi „prva“ družba posredovala vse dokaze o podrobnostih delovanja omejevalnega sporazuma. V skladu s to določbo zadošča, da družba predloži odločilna

dejstva za dokaz obstoja omejevalnega sporazuma, da se jo presodi kot „prvo“. Besedilo določbe tudi ne zahteva, da so predložena dejstva sama po sebi „zadostna“ za sestavo obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah oziroma celo za sprejetje končne odločbe, v kateri bi bila ugotovljena kršitev. Če ni nujno, da dejstva iz navedenega oddelka B(b) sama po sebi zadoščajo za dokaz obstoja omejevalnega sporazuma, pa morajo vendarle biti odločilna za ta namen. Ta dejstva – zlasti dejstva, ki jih je mogoče neposredno uporabiti kot temeljno dokazno podlago za odločbo, v kateri je ugotovljena kršitev – morajo biti vir, ki omogoča usmerjanje preiskave Komisije.

151 Treba je tudi poudariti, da v okviru navedenega oddelka B(b) dejstvo, da so bili ti odločilni dokazi posredovani ustno, ni pomembno.

152 Nazadnje, Komisija ima na voljo nekaj proste presoje pri oceni, ali je bilo sodelovanje družbe „odločilno“ v smislu te določbe, da bi se ugotovilo obstoj kršitve in njeno prenehanje, tako da se samo očitno prekoračitev te proste presoje lahko obsoja.

153 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba preveriti, ali je v obravnavanem primeru Komisija storila očitno napako pri presoji z odločitvijo, da je bila družba Cerestar prva, ki je posredovala odločilna dejstva za dokaz obstoja omejevalnega sporazuma.

154 Komisija je v uvodnih izjavah 305 in 306 sporne odločbe navedla, da ji je družba Cerestar prva posredovala odločilna dejstva, ki omogočajo dokaz obstoja omejevalnega sporazuma na sestanku z dne 29. oktobra 1998, in izjave te družbe so bile pisno potrjene 25. marca 1999.

155 Treba je opozoriti, prvič, da družba ADM ne more izpodbijati odločilnosti informacij, ki jih je posredovala družba Cerestar, samo zato, ker je slednja sodelovala pri omejevalnem sporazumu šele eno leto po uveljavitvi omejevalnega sporazuma.

156 Po eni strani, tako kot je pravilno poudarila Komisija, se namreč v oddelku B(b) obvestila o ugodni obravnavi zahteva, da se posredovana odločilna dejstva nanašajo na obstoj omejevalnega sporazuma, ne pa na njegovo trajanje.

157 Po drugi strani izjava družbe Cerestar vsebuje navedbe v zvezi z večstranskimi sestanki, ki so potekali pred njenim sodelovanjem v omejevalnem sporazumu, te navedbe pa so bile potrjene z izjavami družbe ADM na sestanku med njenimi predstavniki in predstavniki Komisije.

158 Drugič, glede vsebine izjave družbe Cerestar je treba poudariti, da so v njej opisani mehanizmi omejevalnega sporazuma, in sicer sistem določanja cen, dodelitev delov trga, sistem izmenjave informacij, dogovori o pobotanju. Ta izjava vsebuje seznam različnih sestankov med družbami, ki so sodelovale v omejevalnem sporazumu.

159 Čeprav je res, da so nekatere informacije iz izjave družbe Cerestar približne in vedno ne vsebujejo številčnih podatkov v zvezi z odločitvami, sprejetimi na sestankih omejevalnega sporazuma, pa kljub temu velja, da je Komisija lahko štela, ne da bi zagrešila očitno napako pri presoji, da so bila ta dejstva odločilni dokaz obstoja omejevalnega sporazuma.

160 Informacije, ki jih je posredovala družba Cerestar na sestanku 29. oktobra 1998, so Komisiji namreč omogočile, da se je seznanila z obstojem omejevalnega sporazuma na

evropskem trgu citronske kisline, s približnim časom njegovega trajanja, mehanizmi in potekom.

161 Torej so dejstva, ki jih je posredovala družba Cerestar, ne da bi bila sama po sebi zadosten dokaz vseh vidikov kršitve, več kot samo vir, ki omogoča usmerjanje preiskave Komisije, saj jih ta lahko neposredno uporabi kot dokaz obstoja omejevalnega sporazuma.

162 V zvezi s tem dejstvo, da te informacije niso posledica neposrednega pričevanja oziroma da pozneje niso bile dopolnjene ali pojasnjene, ni pomembno pri presoji njihove odločilnosti.

163 Zato je treba zavrniti tožbeni razlog pritožnice, da je Komisija nepravilno uporabila oddelek B(b) obvestila o ugodni obravnavi.

164 Iz vseh ugotovitev je razvidno, da je treba v skladu s členom 61, prvi odstavek, Statuta Sodišča razglasiti ničnost člena 3 sporne odločbe v delu, kjer določa znesek globe, ki jo dolguje družba ADM, na 39,69 milijona EUR, upoštevajoč 35-odstotno povečanje osnovnega zneska globe, ki naj se ji naloži zaradi njene lastnosti vodje omejevalnega sporazuma, in zmanjšati to globo na 29,4 milijona EUR.

Stroški

165 Na podlagi člena 122, prvi odstavek, Poslovnika Sodišča, če je pritožba utemeljena in če Sodišče samo dokončno odloči v sporu, Sodišče odloči tudi o stroških. V skladu s členom 69(2) tega poslovnika, ki se uporabi na podlagi njegovega člena 118, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Na podlagi člena 69(3) tega poslovnika lahko Sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, kadar vsaka stranka uspe samo deloma.

166 Glede na to, da sta obe stranki le delno uspeli s svojimi pritožbenimi razlogi v pritožbenem postopku, je treba Komisiji naložiti plačilo polovice stroškov pritožnice in polovice lastnih stroškov.

167 V zvezi s postopkom pred Sodiščem prve stopnje, glede na to, da je bila izpodbijana sodba deloma razveljavljena in da je bilo predlogom pritožnice deloma ugodeno, je treba Komisiji naložiti plačilo četrtine stroškov, ki jih je priglasila pritožnica v postopku pred Sodiščem prve stopnje, pritožnici pa plačilo stroškov Komisije in tri četrtine svojih stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. **Sodba Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji (T-59/02) se razveljavi v delu, kjer je bil z njo zavrnjen tožbeni razlog družbe Archer Daniels Midland Co. v zvezi s kršitvijo njene pravice do obrambe v upravnem postopku, ki je bil končan z izdajo odločbe Komisije 2002/742/ES z dne 5. decembra 2001 glede postopka na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/E-1/36.604 – Citronska kislina), ker ji Komisija Evropskih skupnosti ni**

omogočila, da bi uveljavljala svoje pravice v zvezi z dejstvi, s katerimi je utemeljila opredelitev družbe Archer Daniels Midland Co. kot vodje omejevalnega sporazuma.

2. **Sodba Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji se razveljavi v delu, kjer je bil kot neučinkovit zavrnjen tožbeni razlog družbe Archer Daniels Midland Co. v zvezi s tem, da je Komisija Evropskih skupnosti nepravilno uporabila oddelek B(b) obvestila Komisije z dne 18. julija 1996 o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru kartelov.**

3. **Člen 3 Odločbe 2002/742/ES se razglasi za ničen v delu, kjer je določen znesek globe, ki jo dolguje družba Archer Daniels Midland Co., na 39,69 milijona EUR.**

4. **Znesek globe, ki jo dolguje družba Archer Daniels Midland Co. zaradi kršitve, ugotovljene v členu 1 Odločbe 2002/742/ES, kot je delno razglašena za nično s sodbo Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji (T-59/02), je določen na 29,4 milijona EUR.**

5. **V preostalem se pritožba zavrne.**

6. **Družba Archer Daniels Midland Co. nosi tri četrtine svojih stroškov in stroške Komisije v zvezi s postopkom pred Sodiščem prve stopnje Evropskih skupnosti ter polovico svojih stroškov in stroške Komisije v zvezi s pritožbenim postopkom.**

7. Komisija Evropskih skupnosti nosi četrtino stroškov družbe Archer Daniels Midland Co. v zvezi s postopkom pred Sodiščem prve stopnje Evropskih skupnosti ter polovico stroškov družbe Archer Daniels Midland Co. v zvezi s pritožbenim postopkom.

Podpisi